

Bài học kinh nghiệm qua 5 năm xây dựng nông thôn mới ở Cà Mau, Đồng Tháp, Hậu Giang

HUY VŨ

Hòa trong phong trào “Cả nước chung sức xây dựng nông thôn mới”, trong giai đoạn 2011 - 2015, ở vùng đồng bằng sông Cửu Long, các tỉnh Cà Mau, Đồng Tháp, Hậu Giang có nhiều nỗ lực và bước đầu đạt được những kết quả khả quan trong thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới. Để đạt được những kết quả đó, Đảng bộ, chính quyền và nhân dân các địa phương này có nhiều giải pháp chủ động, sáng tạo - có thể xem như những bài học kinh nghiệm đáng tham khảo để từ đó nâng cao hiệu quả công cuộc xây dựng nông thôn mới trong thời gian tới.

Cà Mau: Không để nợ đọng trong xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn

Qua 5 năm triển khai thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới (NTM), đến cuối tháng 03-2016, tỉnh Cà Mau có 17 xã đạt chuẩn NTM, chiếm tỷ lệ 20,7% tổng số xã trong toàn tỉnh. Tính bình quân, toàn tỉnh đạt 13,6 tiêu chí/xã, tăng 10,1 tiêu chí/xã so với thời điểm bắt đầu thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng NTM. Theo nhận định của Ban Chỉ đạo xây dựng NTM tỉnh Cà Mau, một trong những thành công của tỉnh trong quá trình xây dựng NTM thời gian qua là

hầu hết các địa phương đã tránh được tình trạng nợ đọng trong thực hiện các công trình xây dựng hạ tầng nông thôn. Để đạt được thành công này, tỉnh đã triển khai thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp:

Thứ nhất, làm tốt công tác lập quy hoạch cụ thể các công trình hạ tầng nông thôn.

Cà Mau là tỉnh có hệ thống sông ngòi chằng chịt, hệ sinh thái đặc trưng có cả vùng nước mặn và vùng nước ngọt; nền đất nhiều nơi thấp, ngập nước và yếu; một số nơi tình trạng sạt lở đất diễn ra ngày càng nghiêm trọng;... Những yếu tố này tác động rất lớn đến việc xây dựng các công trình hạ tầng nông thôn, đòi hỏi phải

chú trọng công tác lập quy hoạch cụ thể trong xây dựng cơ bản. Giải pháp này còn giúp các địa phương xác định được khái toán kinh phí xây dựng, chủ động trong việc huy động các nguồn vốn đầu tư. Nhờ đó, việc triển khai thực hiện được thuận lợi, nhanh chóng, tránh lãng phí, nợ đọng do phát sinh những chi phí ngoài dự tính, bảo đảm phát huy cao nhất hiệu quả sử dụng và tuổi thọ của các công trình.

Thứ hai, công bố công khai bản đồ quy hoạch các công trình hạ tầng nông thôn đến trụ sở các ấp để người dân được biết.

Thực tế cho thấy, việc công bố công khai bản đồ quy hoạch

các công trình hạ tầng nông thôn đến trụ sở các ấp ở tỉnh Cà Mau thời gian qua đã làm tăng niềm tin và sự đồng thuận của người dân. Bên cạnh đó, các địa phương còn thành lập các tổ giám sát cộng đồng, nhằm phát huy vai trò của người dân trong việc tham gia giám sát, bảo đảm cho các công trình được xây dựng đúng tiến độ và chất lượng đã đề ra. Cách làm này giúp người dân nắm bắt thông tin để có kế hoạch sản xuất phù hợp; đồng thời chủ động có ý kiến với cơ quan có thẩm quyền để điều chỉnh quy hoạch, các công trình xây dựng cho phù hợp với thực tiễn địa phương.

Thứ ba, thủ tục hành chính thông thoáng để rút ngắn thời gian xây dựng các công trình.

Đây là giải pháp quan trọng để bảo đảm tiến độ thực hiện các công trình hạ tầng nông thôn. Ủy ban nhân dân tỉnh Cà Mau yêu cầu các phòng, ban, đơn vị có liên quan trong việc thẩm định các báo cáo kỹ thuật, thiết kế công trình, khi nhận được đề nghị xem xét của chủ đầu tư phải có trách nhiệm giải quyết nhanh, chính xác và kịp thời báo cáo cấp có thẩm quyền khi phát hiện khó khăn, vướng mắc. Những phòng, ban, đơn vị nào để xảy ra tình trạng chậm trễ trong khâu thẩm định, làm ảnh hưởng đến tiến độ thực hiện công trình sẽ bị xử lý nghiêm.

Thứ tư, lựa chọn, chỉ định nhà thầu có uy tín trong triển khai các công trình và tuân thủ quy định của Trung ương về cơ chế đầu tư đặc thù.

Bên cạnh việc tuân thủ cơ chế đầu tư các công trình hạ tầng nông thôn để thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng NTM theo văn bản chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ và các bộ, ngành, Ủy ban nhân dân tỉnh Cà Mau yêu cầu các địa phương phải nâng cao tinh thần trách nhiệm trong việc lựa chọn, chỉ định các nhà thầu có uy tín để bảo đảm tiến độ và chất lượng các công trình. Đây được xem là giải pháp mang tính bản lề để tránh tình trạng nợ đọng dây dưa trong xây dựng cơ bản.

Thứ năm, không triển khai xây dựng các công trình khi chưa có vốn, chưa xác định rõ nguồn vốn.

Trong quá trình xây dựng NTM thời gian qua, Ủy ban nhân dân tỉnh Cà Mau luôn yêu cầu các cấp, các ngành, các địa phương phải xác định tổng vốn và cơ cấu nguồn vốn để bảo đảm tính chịu đựng của ngân sách các cấp và tính khả thi của các công trình, dự án. Tuyệt đối không được vay mượn, ứng từ các nguồn khác để đầu tư trước nhằm đón đầu, sau đó mới chi trả khi được phân bổ vốn. Bên cạnh đó, phải chủ động giải ngân các nguồn vốn ngay khi có thể

để đẩy nhanh tiến độ đầu tư các công trình trên địa bàn.

Đồng Tháp: Phát huy sức mạnh tổng hợp để xây dựng nông thôn mới

Đến tháng 3-2016, toàn tỉnh có 27 xã đã được công nhận đạt chuẩn NTM (đạt tỷ lệ 22,7% tổng số xã trong toàn tỉnh), 9 xã còn lại đều đạt từ 9 tiêu chí trở lên; bộ mặt nông thôn toàn tỉnh thay đổi tích cực, kết cấu hạ tầng nông thôn, các thiết chế văn hóa - xã hội cơ bản đạt yêu cầu, phục vụ tốt hơn nhu cầu sản xuất và dân sinh; đời sống vật chất và tinh thần của người dân nông thôn được nâng cao, môi trường nông thôn từng bước được cải thiện;... Năm năm qua, toàn tỉnh đã huy động 33.571 tỷ đồng để đầu tư xây dựng NTM, trong đó có 719 tỷ đồng do người dân tự nguyện đóng góp thông qua việc hiến đất, tiền mặt, góp ngày công lao động để xây dựng cầu, đường, hệ thống đèn chiếu sáng, cất mới, sửa chữa nhà tình nghĩa, nhà tình thương cho các hộ nghèo, gia đình chính sách,... Đó là những thành tựu nổi bật qua 5 năm xây dựng NTM ở tỉnh Đồng Tháp. Nhờ đâu Đồng Tháp có thể huy động tốt sức mạnh tổng hợp của toàn xã hội để đạt được những kết quả nêu trên?

Thứ nhất, xác định vai trò trọng tâm, di đầu của Mặt

trận Tổ quốc và các hội, đoàn thể trong nhiệm vụ tuyên truyền, vận động rộng rãi việc thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng NTM. Trọng tâm là phát huy hiệu quả các mô hình tuyên truyền, vận động của các hội, đoàn thể trên diện rộng.

Theo chỉ đạo của Ủy ban Mặt trận Tổ quốc tỉnh về việc phối hợp giữa Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức, đoàn thể trong việc thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng NTM giai đoạn 2012 - 2015, trong đó định hướng phân công mỗi đoàn thể đảm nhận 2 - 3 tiêu chí trong Bộ tiêu chí NTM quốc gia. Trên cơ sở đó, Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức, đoàn thể các cấp ở tỉnh Đồng Tháp căn cứ vào từng nội dung trong các tiêu chí được giao phụ trách để xây dựng nhiều mô hình, cách làm hiệu quả phù hợp với từng địa phương. Nội dung xây dựng NTM được cụ thể hóa vào các mô hình phát triển kinh tế - xã hội địa phương, chú trọng đến nhu cầu sản xuất, đời sống, sinh hoạt văn hóa hàng ngày của từng hộ dân, từng xóm ấp.

Cụ thể như Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh tỉnh xây dựng mô hình "Thanh niên tình nguyện xây dựng nông thôn mới", đến nay đã phát triển được 92 đội với khoảng 1.300 đoàn viên, thanh niên trực tiếp tham gia

tuyên truyền, thực hiện các hoạt động xã hội tình nguyện, góp công sức xây dựng các công trình dân dụng ở nhiều vùng nông thôn. Hội Liên hiệp Phụ nữ tỉnh có các mô hình "Giúp phụ nữ nghèo có địa chỉ", "3 hộ khá giàu giúp 1 hộ nghèo", Tổ Phụ nữ tự quản môi trường (52 tổ, 1.312 thành viên), Tổ Phụ nữ hạn chế sử dụng túi ni lông (37 tổ, 778 thành viên), Tổ Phụ nữ phân loại và xử lý rác thải (19 tổ, 679 thành viên), Tổ hùn vốn xây nhà vệ sinh (41 tổ, 400 thành viên),... Hội Nông dân có các mô hình: Tổ hùn vốn xây nhà, đến nay đã phát triển được 162 tổ, với 1.223 thành viên, đã giúp nhau xây dựng được 783 căn nhà; Tổ Nông dân tự bảo vệ môi trường trong sản xuất nông nghiệp (52 tổ, 490 thành viên),...

Thứ hai, phát huy hiệu quả Quy chế thực hiện phương châm "Nhà nước và nhân dân cùng làm" trong việc thực hiện cơ chế đầu tư phát triển hạ tầng kinh tế nông thôn.

Quy chế này được Ủy ban nhân dân tỉnh ban hành và triển khai thực hiện từ năm 2012. Theo đó, việc đầu tư xây dựng các công trình phát triển kinh tế - xã hội tại các xã NTM phải được bàn bạc trước và được sự đồng thuận của người dân về chủ trương đầu tư cũng như mức đóng góp tự nguyện đóng góp của

các hộ dân. Một điểm sáng đáng ghi nhận trong quá trình triển khai thực hiện theo quy chế này là sự ra đời và đi vào hoạt động có hiệu quả cao của Hội Khoa học kỹ thuật cầu đường tỉnh Đồng Tháp. Đến nay, sau gần 3 năm hoạt động, Hội đã vận động các đơn vị, doanh nghiệp, cá nhân đóng góp và tổ chức thi công được hơn 260 cây cầu bê tông cốt thép và trên 300km đường nông thôn với tổng số vốn và công sức đóng góp trị giá trên 160 tỷ đồng. Mỗi công trình giao thông nông thôn do Hội tổ chức thực hiện không chỉ có sự đóng góp mà còn có sự giám sát của người dân, với giá thành giảm bình quân 50% so với giá thị trường, nhờ giảm được chi phí nhân công, chi phí thiết kế, chi phí giám sát thi công,... Nhờ đó, Hội đã tạo được niềm tin và thu hút được nhiều nhà tài trợ để thực hiện các công trình cầu đường, giúp nhiều xã hoàn thành sớm tiêu chí số 2 về xây dựng giao thông nông thôn.

Hậu Giang: Phát huy vai trò chủ thể của người dân

So với nhiều tỉnh, thành trong vùng đồng bằng sông Cửu Long, nếu căn cứ vào Bộ tiêu chí quốc gia xây dựng NTM, tỉnh Hậu Giang có xuất phát điểm thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây

dựng NTM khá thấp, chỉ đạt 1 - 10 tiêu chí/xã. Tuy nhiên, sau 5 năm thực hiện chương trình, đến nay, Hậu Giang đã đạt được những thành tựu rất đáng ghi nhận, vươn lên trở thành một trong những địa phương dẫn đầu vùng đồng bằng sông Cửu Long trong phong trào xây dựng NTM. Tỉnh đã có 1 đơn vị cấp huyện (thị xã Ngã Bảy) đạt chuẩn NTM; 13/54 xã (chiếm 24,07% số xã) được công nhận là xã NTM, 34 xã đạt từ 10 - 18 tiêu chí (62,97%), chỉ còn 7 xã đạt 5 - 9 tiêu chí (12,96%). Thu nhập bình quân của người dân nông thôn đến cuối năm 2015 đạt 28,17 triệu đồng/người/năm, tăng gấp 2,7 lần so với năm 2010. Tỷ lệ hộ nghèo giảm từ 22,8% năm 2010 xuống còn 6,23% năm 2015. Theo đánh giá của Văn phòng điều phối NTM tỉnh Hậu Giang, một trong những nguyên nhân giúp tỉnh đạt được kết quả nêu trên chính là biết phát huy vai trò chủ thể của người dân trong xây dựng NTM.

Để triển khai thực hiện tốt Chương trình, ngay từ những năm đầu, tỉnh đã xây dựng, ban hành “Kế hoạch triển khai thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2010 - 2020” và phát động Phong trào “Đảng bộ, chính quyền và nhân dân tỉnh Hậu Giang chung sức xây dựng

nông thôn mới”. Trong quá trình triển khai thực hiện, Ban Chỉ đạo xây dựng NTM tỉnh phân định rõ trách nhiệm cụ thể phần việc nào do chính quyền làm, phần việc nào do người dân tự chủ tham gia thực hiện. Cụ thể, Văn phòng điều phối NTM tỉnh đã nghiên cứu, đưa ra triển khai rộng rãi “Bản đăng ký hộ gia đình tham gia xây dựng nông thôn mới” với 16 nội dung, phần việc cụ thể mà từng hộ gia đình cùng tham gia thực hiện với chính quyền địa phương. Nhờ đó, đại bộ phận các hộ dân nông thôn, thông qua hoạt động tuyên truyền về xây dựng NTM do các cấp chính quyền, hội, đoàn thể, các cơ quan thông tin đại chúng tiến hành đồng bộ và thường xuyên, hiểu được vai trò và trách nhiệm của mình trong việc xây dựng NTM.

Gắn liền với công tác tuyên truyền là công tác vận động người dân tham gia thông qua những việc làm, phần việc, mô hình cụ thể. Từ sự đóng góp và sáng tạo của người dân, đến nay, các mô hình hay, hiệu quả trong xây dựng NTM liên tiếp xuất hiện ở nhiều địa phương trong tỉnh, như: “Xóa không còn áp nghèo” ở xã Đại Thành, “Cánh đồng lớn” ở thành phố Vị Thanh, “Trồng cam sành theo hướng VietGAP” với 52 thành viên có thu nhập hàng năm từ cam sành trên 1 tỷ đồng ở thị

xã Ngã Bảy, “Tổ nhân dân tự quản kiểu mẫu” ở xã Phương Phú, “Công rào an ninh trật tự” được nhân rộng ở tất cả các xã trong tỉnh; nhiều địa phương đã triển khai mô hình “Con đường đẹp với hàng rào cây xanh, cảnh quan môi trường sáng - xanh - sạch - đẹp”, “Huy động vốn từ các mạnh thường quân để hoàn thiện giao thông nông thôn”,...

Trong quá trình triển khai thực hiện các mô hình, các cấp ủy đảng, chính quyền luôn thấu triệt và tuyên truyền cho các tầng lớp nhân dân nhận thức đúng về vai trò chủ thể của mình trong xây dựng NTM và xác định mục tiêu cuối cùng của công cuộc xây dựng NTM chính là nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho người dân nông thôn. Để phát huy cao nhất sự tham gia, đóng góp của người dân, Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh Hậu Giang thường xuyên lãnh đạo, chỉ đạo kiểm tra, giám sát việc thực hiện Quy chế Dân chủ ở cơ sở, nhất là trong việc thực hiện các công trình xây dựng kết cấu hạ tầng nông thôn. Theo đó, các công trình, dự án liên quan trực tiếp đến quyền và lợi ích của người dân, đến an sinh xã hội đều được công khai, minh bạch để người dân biết, cùng tham gia kiểm tra, giám sát để bảo đảm thực hiện đúng thiết kế, lộ trình, kế hoạch đã đề ra. Nhờ đó, niềm tin của

người dân vào chính quyền ngày càng tăng; nhiều người dân, doanh nghiệp ngày càng hăng hái đóng góp tiền của, công sức xây dựng NTM. Trong giai đoạn 2011 - 2015, Hậu Giang đã huy động được hơn 12.373 tỷ đồng để xây dựng NTM. Trong đó, vốn huy động trong dân gần 1.925 tỷ đồng (chiếm 15,56%), vốn từ các doanh nghiệp là 809 tỷ đồng (chiếm 6,54%).

Bài học kinh nghiệm

Từ những giải pháp mang tính sáng tạo, đặc thù và những kết quả đáng ghi nhận qua 5 năm thực hiện Chương trình Mục tiêu quốc gia xây dựng NTM ở các tỉnh Cà Mau, Đồng Tháp, Hậu Giang, có thể rút ra một số bài học kinh nghiệm cho việc thực hiện tốt hơn Chương trình trong giai đoạn 2016 - 2020.

Một là, phải bám sát chỉ đạo của Trung ương và căn cứ vào tình hình thực tiễn của từng địa phương mà xác định các chương trình, kế hoạch, các công trình, dự án xây dựng NTM cho phù hợp, tránh rập khuôn, máy móc. Trong đó, việc chủ động lập quy hoạch cụ thể, xác định các nguồn lực để thực hiện, phân kỳ thực hiện và thường xuyên kiểm tra, giám sát việc thực hiện ở cơ sở để kịp thời điều chỉnh, uốn nắn khi phát sinh những bất cập, thiếu sót là yếu tố rất quan trọng.

Hai là, phải biết kế thừa và phát huy rất nhiều bài học kinh nghiệm thành công từ các chương trình mục tiêu, các phong trào quần chúng trước đây để vận dụng sáng tạo vào quá trình thực hiện chương trình xây dựng NTM. Trong đó, bài học xuyên suốt là “dân biết, dân bàn, dân làm, dân kiểm tra, dân quản lý, dân hưởng lợi”, nhằm tạo sự đồng thuận và thu hút sự tham gia của người dân vào công cuộc xây dựng NTM.

Ba là, không chạy theo thành tích, chạy theo chỉ tiêu về thời gian; cần tập trung quyết liệt để thực hiện các tiêu chí bức xúc của dân, nhất là nhóm tiêu chí nâng cao đời sống của dân. Có như vậy mới tạo khí thế phấn khởi cho người dân, nuôi dưỡng được sức dân, từ đó mới có thể khơi dậy và phát huy tốt vai trò chủ thể của người dân - nhân tố quyết định thành công Chương trình xây dựng NTM.

Bốn là, luôn chú trọng công tác tuyên truyền về Chương trình xây dựng NTM bằng nhiều hình thức và phương pháp sáng tạo, thiết thực, để người dân hiểu rõ lợi ích của việc xây dựng NTM, từ đó tạo khí thế thi đua mạnh mẽ trong phong trào xây dựng NTM ở các địa phương trong từng tỉnh. Trong đó, cần chú trọng phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc và các hội,

đoàn thể trong việc tuyên truyền, vận động người dân phát huy vai trò làm chủ, tích cực thực hiện các phong trào thi đua và nhân rộng các mô hình, điển hình trong xây dựng NTM.

Năm là, để các nguồn lực đầu tư xây dựng NTM phát huy hiệu quả, cần phát huy và tăng cường vai trò giám sát của cộng đồng dân cư địa phương, coi đây là yếu tố quan trọng để bảo đảm các công trình, dự án được đầu tư phù hợp với các quy hoạch đã được phê duyệt, hạn chế tình trạng lãng phí, thất thoát, nợ đọng, từ đó nâng cao chất lượng và hiệu quả sử dụng các công trình hạ tầng nông thôn. Đây cũng là căn cứ tạo niềm tin để thu hút các nguồn tài trợ, gia tăng nguồn lực để xây dựng NTM.

Sáu là, cần có sự tập trung chỉ đạo cụ thể, liên tục, đồng bộ và huy động được sự tham gia của cả hệ thống chính trị. Ở cấp xã, cấp ủy cần phân công cho mỗi đoàn thể chính trị một nội dung trong đề án NTM của xã và thường xuyên kiểm tra, uốn nắn việc thực hiện. Trên cơ sở đó, các đoàn viên, hội viên có nhiệm vụ vận động, hướng dẫn từng thành viên, hội viên, hộ gia đình thực hiện các nội dung xây dựng NTM từ đơn vị là hộ gia đình, rồi từ đó tiến tới tham gia đóng góp cho cộng đồng địa phương ■